

PAPA WIL EEN HARLEY

door Ivo Mijland

Een puber met gescheiden ouders is geen uitzondering meer. Maar hoe gewoon het ook lijkt, vaak komt zo'n kind in ingewikkelde situaties terecht. Praktisch en emotioneel. Wijsheid is geboden, ook als alles goed geregeld lijkt, want één enkel zinnetje kan al van grote betekenis zijn.

Pubers van nu krijgen meer dan ooit pijnlijke splijtende boodschappen te horen. Papa heeft een nieuwe vriendin en wil een Harley Davidson. Of mama komt er achter dat ze toch niet gelukkig is. Papa en mama houden niet meer van elkaar. Papa is verliefd op een meneer. En mama wil op wereldreis: alleen. Papa's en mama's van puberkinderen worden door de puberteit van hun kroost vaak geconfronteerd met hun eigen pubergeschiedenis en de keuzes die toen gemaakt werden. Die confrontatie kan een pijnlijke zelfconfrontatie opleveren. Niet alleen voor de gezinnen in afbraak, maar ook

voor de mentoren. Soms kampen ze wel met 50% echtscheidingskinderen in hun klas. Wat doe je als mentor als je weet dat de loyaliteit onder druk staat? Voor mentoren is het een pad vol valkuilen, maar ook een pad waar je je op zult moeten begeven als je begeleiding van je mentorleerlingen serieus neemt.

Loyaliteit

De cijfers liegen er niet om. Sinds de eeuwwisseling is het aantal huwelijken lager dan het aantal scheidingen. Een op de zes scheidingen verloopt problematisch en nog heftiger: 1 op de 6 kinderen onder de 21 is 'slachtoffer' van echtscheiding. In gezinnen die uiteen vallen, worden kinderen blootgesteld aan een mogelijk onveilige situatie. Er zijn onderzoeken waaruit blijkt dat kinderen die in gescheiden gezinnen opgroeien, meer kans hebben op depressie, verslaving en criminaliteit.

Het contextuele gedachtegoed van Nagy gaat sterk in op loyaliteiten en probeert te zoeken naar een balans van geven en ontvangen, erkenning van onrecht en een uitnodiging naar constructief gedrag. In die theorie wordt uitgewerkt dat een kind van nature loyaal is aan beide ouders. Zelfs als die ouders zich verre van het ouderlijke ideaalplaatje gedragen. Zoonlief wil dus best bij papa achter op de Harley, ook al vindt hij papa een beetje raar met zijn nieuwe motorpak.

Bij echtscheidingen gebeuren eigenlijk een heleboel dynamische processen tegelijkertijd. Allereerst besluiten twee mensen, die ooit door liefde horizontaal aan elkaar verbonden werden, dat die verbinding wegens het wegvloeien van liefde verbroken moet worden. Verder betekent de breuk, dat kinderen gedwongen worden om niet meer bij papa en mama tegelijk

te wonen. Bovendien wordt min of meer zeker, dat de ouders (lees opa's en oma's) van de scheidende partners, hun horizontale relatie verbreken. 'Bij opa Piet mag je niet meer komen zo lang zij praten met de nieuwe vriendin van papa!'

Zelfs als een scheiding vlekkeloos en in pure harmonie plaatsvindt, zijn er verliezers. Vooral de kinderen, die vaak machteloos toekijken hoe papa en mama hun puberteit nog eens dunnetjes overdoen, zijn onbedoeld slachtoffer van de situatie. Ze gaan soms – onbewust – over tot destructief gedrag.

Kun je constructief scheiden?

Als je naar verticale loyaliteit kijkt, is een scheiding altijd beschadigend voor het kind. De verwarring is groot en er ontstaat zelfs twijfel aan het bestaan. Voor kinderen is het daarom van onnavolgbaar belang dat het er vaart dat het uit liefde geboren is en dat de liefde wel over is, maar dat het bestaan van het kind gebaseerd is op echte liefde. Vervolgens moet de scheiding plaatsvinden als partners, niet als vader en moeder.

Gelukkig lijkt het scheidende ouders steeds vaker te lukken – met hulp van constructieve advocaten die aandringen op 'samen trouwen, samen scheiden' – om uit de ramp scheiding een positieve nieuwe werkelijkheid te creëren die goed voelt voor alle partijen. Zo lukt het ouders bijvoorbeeld steeds vaker om co-ouderschap te coördineren. Kinderen varen daar wel bij, al is het voor kinderen nog steeds lastig dat ze in twee huizen wonen. Op school zorgt dit dubbelleven voor problemen, die door docenten niet altijd goed begrepen worden. 'Ik heb mijn boeken bij mijn vader liggen en kon daardoor geen huiswerk maken. Ik was namelijk onverwacht drie dagen

Tien tips voor elke mentor

- 1 Voor de een? Nooit tegen de ander.
- 2 Veroordeel nooit het gedrag van vader of moeder
- 3 Geef erkenning aan alle betrokkenen
- 4 Kinderen reageren het onrecht van een scheiding vaak af op school. Probeer gedrag eerst te begrijpen vanuit dat standpunt
- 5 Geef erkenning voor de inzet van de leerling (ook de inzet in het gebroken gezin is vaak groot)
- 6 Probeer beide ouders te informeren over het risico van gespleten loyaliteit
- 7 Ga serieus in op vragen van de niet-verzorgende ouder, zonder daarbij de verzorgende ouder tekort te doen
- 8 Voer in de eerste periode gesprekjes met alle leerlingen. Soms kom je op het spoor van echtscheidingen die al jaren 'verstopt' zijn
- 9 Bewaak je persoonlijke grenzen
- 10 Geef tijdens gesprekken veel ruimte en geef zeker geen advies.

bij mijn moeder in verband met het werk van papa.' Op school is extra aandacht en interesse van groot belang, om te voorkomen dat de kinderen verder wegzakken in het leerproces. Vergeet niet hoe het is om twee bedden te hebben. Bedenk hoe het voor jezelf is om na vier weken vakantie weer in je eigen bed te kunnen liggen. Realiseer dat steeds een ander bed alleen al kan zorgen voor verwarring bij het uitstappen. En wees vooral bewust loyaal aan vader en moeder en veroordeel nooit het gedrag van een van beiden. 'Is je moeder al begonnen aan die belachelijke wereldreis,' is dus geen handige interventie naar een mentorleerling. Zelfs als je mentorleerling al meermalen gesproken heeft over het 'belachelijke plan van mama'.

Een gespleten loyaliteit ligt op de loer

Gespleten loyaliteit

Voor een kind ontstaat rond de echtscheiding van ouders soms een pijnlijk patroon. Als partners zijn hun ouders vaak zo beschadigd dat de onderlinge wrok ook doorzet in het ouderschap. Om de kinderen, en hun aandacht, wordt gevochten ten koste van de ander. Het basispatroon luidt dan naar het kind toe: 'Gelukkig heb je, met zo'n slechte vader, nog een moeder die in orde is'. En andersom. Een kind wordt hiermee in een zogenaamde gespleten loyaliteit gebracht, waaruit niet te ontsnappen valt. Immers: een kind kan, als het om fundamentele zaken gaat, ten diepste niet kiezen voor de een en tegen de ander. Kinderen zijn van nature namelijk loyaal aan beide ouders.

Bij een bezoekenregeling ligt gespleten loyaliteit altijd op de loer. Want als moeder (of vader) valt het natuurlijk niet mee om met liefdevolle woorden te blijven spreken over de vader van je kind, als die vader ten opzichte van jou als partner het huwelijk in de waagschaal gelegd heeft door een relatie te beginnen met zijn collega. Als je kind dan – midden in de puberteit – hopt van de ene naar de andere vriendin, is de verleiding uiteraard groot om te zeggen: 'Je lijkt je vader wel!'

Andersom kan ook. Er wordt geen kwaad gesproken, maar goed gedaan. Te goed. Het kan niet op als het kind bij de vader is en bij moeder wordt er nog een schepje bovenop gedaan. Ouders gaan in dat geval onzichtbaar strijden in een poging de beste ouder van de twee te zijn.

Meerzijdige partijdigheid

Als mentor valt het niet mee om in deze weerbarstige omstandigheden het juiste te doen en te zeggen. Hoewel je tijdens het begeleiden de beste voornemens hebt, kun je door een enkel zinnetje in de klas of op een ouderavond, behoorlijke explosies veroorzaken.

Meerzijdige partijdigheid is een uniek model van communiceren, waarmee je problemen kunt voorkomen. Deze basisattitude bestaat uit een aantal pijlers. Allereerst moet je in de communicatie alomvattend zijn. Dat wil zeggen dat je voor de een maar niet tegen de ander spreekt. Alles wat je zegt, wanneer dan ook, moet hoorbaar zijn voor de betrokkenen. Zie het als een mailtje. Zodra je de verzendknop ingedrukt hebt, moet de mail op elk bord terecht komen zonder dat dat problemen oplevert. Zelfs op het bord van een vader of moeder die geheel uit beeld is.

Verder moet je communiceren met erkennende interventies. Op die manier geef je aan dat de waarheid niet bestaat, maar dat ieder zijn persoonlijke visie heeft op de pijnlijke situatie. Overigens wil dat niet zeggen dat je vanuit erkenning niet kunt spreken met een ander standpunt. Meerzijdige partijdigheid betekent namelijk dat je het mogelijk maakt om het oneens te zijn en toch in verbinding te komen met elkaar.

Om dat te bereiken is empathisch communiceren een basisvoorwaarde. En dat is wellicht de lastigste stoelpoot van de meerzijdige partijdigheid. Want een mentor moet dus bereid zijn – in het belang van de begeleiding van zijn leerling – de hand te reiken aan een vader of moeder die er met onbegrijpelijke escapades een potje van maakt. Wat weer betekent dat het ook kan betekenen dat je een leerling niet kunt helpen, omdat je misschien zelf wel verlaten bent door een overspelige echtgenoot. Ben je nog loyaal aan jezelf als je een 'overspelige ouder' – in het belang van jouw mentorleerling – ontmoet voor een gesprek? Of raakt het dan je persoonlijke leven te zeer?

Ivo Mijland is trainer/coach voor Ortho Consult. Hij schreef meerdere boeken waaronder Handboek 'Positieve groepsvorming' en Handboek 'Kleine psychopathologie op school'

